

A korai magyar történelem régészeti kutatása 2014–2015

Türk Attila

A korai magyar történelem, közkeletűbb nevén a magyar őstörténet az írott adatokat tekintve forrásszegény kutatási terület. Így a régészet mint rohamosan gyarapodó forrásanyagú tudományág kiemelkedő jelentőséggel bírhat e téren. Ez tény akkor is, ha módszertani szempontból a régészeti leletek közvetlen történeti, etnikai értékelése ma már sokkal szigorúbb megítélés alá esik. Azonban a kelet-európai füves és erdős sztyepp, valamint erdővidék, sőt ezek belső mikrorégiói között is tendenciaszerűen kimutatható markáns kora középkori régészeti különbségek alapos ismerete, munkahipotézis szintjén lehetőséget nyújt a hagyományos régészeti módszerekkel történő migráció-kutatásra. Vizsgálódásunkat természettudományos módszerekkel kiegészítve viszont ma már — szerencsés esetben — jóval többet is elmondhatunk a tárgyi forrásanyagunkról. Napjainkban a magyar őstörténet régészeti kutatása elsősorban azokra a kelet-európai leletekre fókuszál, melyek kapcsolatot mutatnak a Kárpát-medence honfoglalás kori hagyatékával. Ezek száma az utóbbi években jelentős mértékben gyarapodott.

2013-ban az Urál térségében hosszú szünet sikerült ismét orosz–magyar régészeti expedíciót szervezni, melynek elsődleges célja a magyar őstörténet számára fontos régészeti leletek feltárása volt. Ezt követően 2014-ben és 2015-ben ismét kutatásokat tudtunk végezni a térségben, melyek során az Urálontúl mellett további olyan régiók régészeti centrumaival is sikerült kapcsolatokat kiépíteni, melyek a magyar ethnogenezis vizsgálata szempontjából fontosak, pl. Perm és Izsevszk (Káma folyó völgye), Szamara (a volgai átkelés lehetséges helyszíne), Orenburg (a déli füve sztyepp), Baskíria (Magna Hungaria kérdés).

A magyarok elődeinek vándorútjának meghatározásához azonban az említett régiók teljes, jól felgyűjtött, helyi leletösszefüggéseivel együtt értékelt és biztos időrendi alapokon nyugvó adatbázisára lenne szükség, melyet az új Kárpát-medencei, illetve keleti leletek fényében folyamatosan újra kellene értékelnünk. Az említett expedíciók ezt a célt szolgálják, melyek munkáját és eredményeit, illetve a közeljövő feladatait foglalja össze az előadás.